Socialutskottets betänkande

1980/81:33

om åtgärder mot prostitutionen

Motioner

I motion 1980/81:252 av Lars-Erik Lövdén (s) och Kurt Ove Johansson (s) hemställs

1. att riksdagen uttalar att statligt stöd bör utgå till sociala projekt mot prostitutionen inom storstadsområdena,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i övrigt anförts rörande åtgärder mot prostitutionen.

I motion 1980/81:1246 av Marie-Ann Johansson m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående behandlingen av rapporten (Ds S 1980:9) Prostitutionen i Sverige.

I motion 1980/81:1252 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 6), att riksdagen beslutar att till Stöd till sociala projekt mot prostitutionen inom storstadsområdena för budgetåret 1981/82 under femte huvudtiteln anvisa ett anslag av 3 000 000 kr.

I motion 1980/81:1254 av Ulla Tillander (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående insatser för att komma till rätta med prostitutionen.

Tidigare riksdagsbehandling och visst utredningsarbete

Prostitutionsutredningen m. m.

Vid 1976/77 års riksmöte behandlade utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande SoU 1976/77:7 två motioner som syftade till en kartläggning av prostitutionen som samhällsproblem och till att förslag till åtgärder mot prostitutionen skulle läggas fram. Efter en redogörelse för bl. a. förslag i sexualbrottsutredningens betänkande (SOU 1976:9) Sexuella övergrepp (se nedan) anförde utskottet följande.

Utskottet anser att det är oundgängligen nödvändigt att en grundläggande kartläggning av problemen kring prostitutionen nu kommer till stånd för att samhället skall kunna ingripa med erforderliga åtgärder. En sådan utredning bör enligt utskottets mening omfatta såväl utbredningen av prostitutionen som de bakomliggande orsakerna till denna. Frågan om en utredning om prostitutionen har, som ovan redovisats, också aktualiserats i samband med remissbehandlingen av sexualbrottsutredningens betänkande. Betänkandet övervägs f. n. inom regeringens kansli. Utskottet förutsätter att i samband

med regeringens prövning av förslagen i nämnda betänkande ställning tas till frågan om en sådan kartläggning av prostitutionen som utskottet förordat. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att det inte är erforderligt att riksdagen nu gör någon framställning till regeringen i frågan.

År 1977 tillkallades en särskild utredare för att göra en kartläggning av prostitutionen m. m. Utredningen har antagit namnet prostitutionsutredningen. Utredningens uppdrag är – såsom uppdraget beskrivs i nedan angivna rapport – *att* beskriva och analysera prostitutionens uttryck, orsaker och följder i Sverige, *att* beskriva och analysera prostitutionens aktuella struktur och omfattning, *att* systematiskt utvärdera lagstiftningen för den offentliga pornografiska föreställningen samt kartlägga verksamheten vid de s. k. sexklubbarna *samt att* ge förslag till åtgärder som kan bedömas lämpliga när det gäller prostitutionen och sexklubbarna.

Prostitutionsutredningens sakkunniga och experter har i augusti 1980 framlagt en rapport (Ds S 1980:9) Pr itutionen i Sverige Del I och II.

Utskottet har inhämtat att prostitutionsutredningen under första halvåret 1981 kommer att redovisa sitt uppdrag.

1977 års sexualbrottskommitté m. m.

Den år 1971 tillkallade sexualbrottsutredningen lade i december 1975 fram sitt betänkande (SOU 1976:9) Sexuella övergrepp. I betänkandet, som inte lagts till grund för lagstiftning, redogjordes bl. a. för tillämpningen av koppleribestämmelserna i brottsbalken samt för verksamheten vid sexklubbar.

En fortsatt översyn av brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrott görs av 1977 års sexualbrottskommitté (Ju 1977:03). I direktiven (Dir. 1977:7) anförs bl. a. följande.

Kommittén bör bedriva sitt arbete skyndsamt. I utredningsarbetet ingår bl. a. att pröva om nuvarande bestämmelser om koppleri och förförelse av ungdom har en ändamålsenlig utformning. För att avgöra denna fråga är det angeläget att ha närmare kännedom om prostitutionens orsaker, omfattning och former. Chefen för socialdepartementet kommer senare i dag att begära bemyndigande att tillkalla en särskild utredare för att bl. a. kartlägga prostitutionen i vårt land. Den kommitté jag nu förordar bör noga följa det arbete som utförs av utredningen om prostitutionen. Med hänsyn till att kommitténs arbete således till vissa delar är beroende av kartläggningen av prostitutionen bör kommittén överväga möjligheten att lägga fram delförslag beträffande övriga frågor som omfattas av utredningsuppdraget. Under sitt arbete bör kommittén slutligen beakta rättsläget och utvecklingen på motsvarande område inom övriga nordiska länder.

Lagstiftning om s. k. sexklubbar

Justitieutskottet har i sitt av riksdagen för kort tid sedan godkända betänkande JuU 1980/81:27 behandlat fyra motioner med yrkanden av innebörd att offentliga pornografiska föreställningar bör förbjudas. I betänkandet erinrade utskottet bl. a. om att utskottet år 1976 uttalat att åtgärder erfordras för att komma till rätta med avarter av sexklubbsverksamheten. Sedan utskottet vidare hänvisat till prostitutionsutredningens arbete och till att utredningen avser att redovisa sitt uppdrag innevarande halvår anförde justitieutskottet.

Utskottet saknar anledning att nu göra annan bedömning än den som riksdagen gjorde år 1976 av behovet av åtgärder mot den i motionerna kritiserade verksamheten. I linje med motionsönskemålen vill utskottet framhålla att det är angeläget att förslag till den lagstiftning som kan föranledas av prostitutionsutredningens arbete i detta hänseende föreläggs riksdagen snarast möjligt. I det läge lagstiftningsarbetet f. n. befinner sig finns enligt utskottets mening inte skäl för riksdagen att ta något initiativ till följd av motionerna.

I fråga om gällande bestämmelser beträffande sexklubbar och om ansvar för koppleri hänvisar socialutskottet till justitieutskottets betänkande.

Vissa åtgärder inom det sociala området mot prostitutionen

Malmöprojektet

Sedan september 1977 bedriver sociala centralnämnden i Malmö i samråd med polisen, åklagarmyndigheten, skyddskonsulenten och länsstyrelsen ett projekt angående prostitution. Projektet består av en forskningsdel och en socialkurativ del med uppsökande verksamhet bland prostituerade. Forskningsdelen har delvis finansierats genom medel som anvisats över statsbudgeten, nämligen 60 000 kr. år 1977 från anslaget Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader under andra huvudtiteln och 120 000 kr. under åren 1978–1980 från anslaget Forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet under femte huvudtiteln. Regeringen har i september 1980 medgett att från sistnämnda anslag – utöver tidigare medgivna belopp – högst 250 000 kr. utbetalas till sociala centralnämnden i Malmö för att under 1981 slutföra uppföljning av metoddelen i forskningsprojektet.

Projektets personalstyrka utgörs sedan hösten 1980 av 2 1/2 tjänster som socialsekreterare. Sedan hösten 1980 arbetar man på det sättet att de prostituerade efter sex månaders kontakt med företrädare för projektet skall överföras till den socialbyrå de hör till och därefter få den personliga och ekonomiska hjälp de behöver inom ramen för den ordinära verksamheten vid byrån. Personalkostnaderna har för år 1981 beräknats till sammanlagt ca 416 000 kr. Av en sammanställning gjord inom Malmö socialförvaltning framgår att under en period av nio månader under år 1980 sammanlagt 175

personer var aktuella hos företrädare för projektet. Av dessa uppbar 79 personer socialhjälp med sammanlagt 1,3 milj. kr. under den aktuella tiden.

Viss verksamhet i Stockholm

Polisen satte under 1977 in särskilda personalresurser för att komma till rätta med prostitutionen. I juli månad 1978 påbörjades inom socialförvaltningen en kartläggning av behovet av social verksamhet bland de prostituerade. Under hösten 1978 avdelades ytterligare en socialsekreterare för verksamheten. Denna drevs tillsammans med polisen. I augusti 1979, efter viss omorganisation, började en särskild prostitutionsgrupp att arbeta med uppsökande verksamhet. Gruppen består av två manliga och två kvinnliga befattningshavare och utgör en egen sektion inom jourbyrån. Man har strävat efter att etablera samarbete med andra myndigheter, vårdinrättningar och den socialbyrå dit den prostituerade hör. Normalt betalas socialhjälp ut av socialbyrån. Verksamheten finansieras av Stockholms kommun.

Utskottet

I betänkandet behandlas motioner som avser olika åtgärder mot prostitutionen.

I två motioner – motion 1980/81:252 (yrkande 1) av Lars-Erik Lövdén (s) och Kurt Ove Johansson (s) och motion 1980/81:1252 (yrkande 6) av Olof Palme m. fl. (s) – framställs yrkanden om att det över statsbudgeten skall anvisas medel till stöd för sociala projekt mot prostitutionen inom storstadsområdena. I den sistnämnda motionen anges ett belopp på 3 milj. kr. för nästa budgetår.

Det råder inte delade meningar om att särskilda insatser måste sättas in för att bekämpa prostitutionen. Detta gäller i synnerhet storstadsområdena. Som delvis redovisats i motionerna och i ett tidigare avsnitt i betänkandet pågår också på olika håll verksamhet inom den sociala sektorn som har det angivna syftet. Så är fallet bl. a. inom socialförvaltningarna i Malmö och Stockholm. Denna verksamhet bekostas liksom annan rehabiliteringsverksamhet av kommunerna. Dock har som närmare redovisats ovan bidrag utgått från anslag på statsbudgeten till det projekt som pågår i Malmö, nämligen såvitt avser en forskningsdel av projektet. Bidrag har efter sedvanlig prövning utgått bl. a. från anslaget under socialhuvudtiteln för Forsknings- och utvecklingsarbete samt försöksverksamhet. Utskottet vill framhålla att även andra huvudmän är oförhindrade att ansöka om medel för särskilda projekt som avser åtgärder mot prostitutionen. Självfallet måste projekten för att bidrag skall kunna utgå ligga inom ramen för de regler som gäller för de olika anslagen. Utskottet, som också vill erinra om att prostitutionsutredningen inom kort skall redovisa sitt uppdrag, avstyrker

med hänvisning till det anförda motionsyrkandena.

I flera motionsyrkanden framställs krav som främst avser olika åtgärder mot prostitutionen som ligger utanför den sociala sektorn. Detta gäller den ovan nämnda motionen 1980/81:252 (yrkande 2) och motion 1980/81:1254 av Ulla Tillander (c). Även i motion 1980/81:1252 (yrkande 6), som delvis behandlats i det föregående, görs uttalanden om sådana åtgärder. Motionärerna vill bl. a. att sexklubbar skall förbjudas, att bestämmelsen om koppleri i brottsbalken skall ändras så att den får ett vidgat tillämpningsområde och att polisen i sitt arbete skall prioritera bekämpandet av prostitutionen.

Prostitutionsutredningen har bland sina arbetsuppgifter att beskriva och analysera prostitutionens uttryck, orsaker och följder i Sverige, att kartlägga verksamheten vid de s. k. sexklubbarna och att ge förslag till åtgärder som kan bedömas lämpliga när det gäller prostitutionen och sexklubbarna. Utredningen beräknas avsluta sitt arbete under första halvåret 1981.

Översynen av kopplericbestämmelserna åligger 1977 års sexualbrottskommitté. I kommittédirektiven sägs bl. a. att kommittén skall pröva om nuvarande bestämmelser om koppleri och förförelse av ungdom har en ändamålsenlig utformning, att det för att avgöra denna fråga är angeläget att ha närmare kännedom om prostitutionens orsaker, omfattning och former och att kommittén noga bör följa prostitutionsutredningens arbete.

Justitieutskottet har i sitt av riksdagen nyligen godkända betänkande JuU 1980/81:27 behandlat frågan om lagstiftning rörande offentlig pornografisk föreställning. Utskottet uttalade att utskottet saknar anledning att nu göra annan bedömning än den som riksdagen gjorde år 1976 av behovet av åtgärder mot sexklubbar. Nämnda år uttalade riksdagen bl. a. att verksamheten borde kartläggas och lagstiftningen på området från år 1973 utvärderas. Arbetet härmed borde enligt justitieutskottets uppfattning syfta till skärpt lagstiftning (JuU 1975/76:21). Justitieutskottet framhöll vidare i det nyligen avgjorda ärendet att det i linje med motionsönskemålen är angeläget att förslag till den lagstiftning som kan föranledas av prostitutionsutredningens arbete i detta hänseende föreläggs riksdagen snarast möjligt. I det läge lagstiftningsarbetet f. n. befinner sig finns enligt utskottets mening inte skäl för riksdagen att ta något initiativ till följd av motionerna.

Socialutskottet kan helt ansluta sig till den bedömning som gjorts av justitieutskottet då det gäller sexklubbar. Bedömningen äger motsvarande tillämpning på de övriga frågor som tas upp i de motioner som nu är aktuella i socialutskottet. Utskottet vill starkt understryka vikten av att riksdagen snarast möjligt föreläggs förslag som grundar sig på det utredningsarbete som gjorts inom prostitutionsutredningen. Då det gäller bedömningen att motionerna inte bör föranleda något riksdagens initiativ beaktar utskottet också att, enligt vad utskottet inhämtat, 1977 års sexualbrottskommitté under första halvåret 1982 beräknas komma att avge ett betänkande i vilket tas upp bl. a. brottsbalkens kopplericbestämmelser.

I motion 1980/81:1246 av Marie-Ann Johansson m. fl. (vpk) yrkas att

riksdagen skall uttala sig för att den rapport (Ds S 1980:9) Prostitutionen i Sverige som utarbetats av sakkunniga och sekreterare i prostitutionsutredningen skall ingå i det material som kommer att sändas ut för remissbehandling då utredningen framlagt betänkande med förslag till åtgärder.

Som ovan redovisats kommer prostitutionsutredningens arbete att avslutas under första halvåret 1981. Utskottet, som utgår från att remissinstanserna kommer att ha tillgång till allt material som utarbetats inom prostitutionsutredningen, anser det inte erforderligt med något riksdagens uttalande i den i motionen upptagna frågan. Motionen avstyrks således.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *statligt stöd till sociala projekt mot prostitutionen inom storstadsområdena*
   att riksdagen avslår motion 1980/81:252 yrkande 1 och motion 1980/81:1252 yrkande 6,
2. beträffande *vissa lagstiftningsåtgärder mot prostitutionen m. m.*
   att riksdagen avslår motion 1980/81:252 yrkande 2 och motion 1980/81:1254,
3. beträffande *remissbehandling av rapporten (Ds S 1980:9) Prostitutionen i Sverige*
   att riksdagen avslår motion 1980/81:1246.

Stockholm den 28 april 1981

På socialutskottets vägnar
GÖRAN KARLSSON

Närvarande: Göran Karlsson (s), Gabriel Romanus (fp), Karl Leuchovius (m)*, Rune Gustavsson (c)*, Evert Svensson (s), Blenda Littmarck (m), Kjell Nilsson (s)*, Ulla Tillander (c), Sven-Gösta Signell (s), Anita Bråkenhielm (m), Stig Alftin (s), Karin Israelsson (c), Lena Öhrsvik (s), Maria Lagergren (s) och Margot Håkansson (fp)*.

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

Statligt stöd till sociala projekt mot prostitutionen inom storstadsområdena (mom. 1)

Göran Karlsson, Evert Svensson, Kjell Nilsson, Sven-Gösta Signell, Stig Alftin, Lena Öhrsvik och Maria Lagergren (alla s) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 4 med "Det råder" och slutar på s. 5 med "anförda motionsyrkandena." bort ha följande lydelse.

För att bekämpa prostitutionen krävs åtgärder av två slag, nämligen dels stödjande och förebyggande insatser och dels skärpt lagstiftning.

I Malmö har bedrivits ett omfattande arbete i syfte att begränsa prostitutionens omfattning och ge de prostituerade möjligheter att återgå till ett ordnat socialt liv. Det sociala projektarbetet som bedrivits inom ramen för det s. k. Malmöprojektet har haft följande uppläggning:

fältarbete direkt i gatumiljö för att etablera kontakter,
individuellt psykiskt och socialt stöd,
hjälp med utbildning, arbete, bostad och ekonomisk sanering,
hjälp med vård mot narkotikamissbruk,
aktivt tillvaratagande av kvinnornas möjligheter till att stödja varandra.

Malmöprojektet startade 1977 och har bedrivits av en projektgrupp bestående av representanter för bl. a. polis och socialförvaltning. Trots relativt små resurser kan Malmöprojektet visa på betydande framgångar i sitt arbete. Det har visat att det med sociala stödjande insatser går att komma långt när det gäller att begränsa prostitutionens omfattning. För verksamhetens bedrivande har statligt stöd erhållits. Framgångarna talar för att man i de större kommunerna bör organisera speciella insatser, som liksom det s. k. Malmöprojektet arbetar för att hjälpa prostituerade med sociala vårdinsatser. Staten bör stödja dylik verksamhet.

Utskottet förordar att riksdagen i enlighet med vad som anförs i motion 1980/81:1252 yrkande 6 under ett nytt reservationsanslag anvisar ett belopp om 3 000 000 kr. till *Bidrag till sociala projekt mot prostitutionen inom storstadsområdena*. Härigenom tillgodoses även yrkande 1 i motion 1980/81:252.

dels att utskottets hemställan under mom. 1 bort ha följande lydelse.

1. att riksdagen med bifall till motion 1980/81:1252 yrkande 6 och med anledning av motion 1980/81:252 yrkande 1 under femte huvudtiteln till Bidrag till sociala projekt mot prostitutionen inom storstadsområdena för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag om 3 000 000 kr.,

GOTAB Stockholm 1981